

ความรู้สู่ประชาคมอาเซียน

ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ประเทศไทยจะต้องเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) กล่าวกันว่าการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้จะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในสังคมไทยมากพอสมควร การเตรียมตัวรับความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น

ดังนั้น เพื่อให้การเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของประเทศไทย สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนชาวไทยได้อย่างเต็มที่ เราควรจะต้องมาทำความรู้จักกับ “ประชาคมอาเซียน” กันเสียก่อนว่าคืออะไร มีองค์ประกอบการทำงานที่สำคัญอะไรบ้าง แล้วการเป็นประชาคมอาเซียนมีผลกระทบอย่างไรกับประเทศไทยบ้าง เป็นเรื่องที่ผู้นำชุมชนควรทราบ เพื่อการเตรียมความพร้อมรับรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดในอนาคตอันใกล้

๑. ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) คืออะไร

อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) คือ องค์กรเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งอย่างเป็นทางการที่ประเทศไทย เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ จากแนวคิดของคุณถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยนั้น โดยผู้แทนของประเทศสมาชิก ๕ ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และไทย มาพบปะกันที่แหลมแท่น จังหวัดชลบุรี ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิก ๑๐ ประเทศ ได้แก่ ไทย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ซึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งยังขาดอยู่อีก ๑ ประเทศที่ยังไม่เข้าเป็นสมาชิก คือ ติมอร์-ตะวันออก

วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งอาเซียน คือ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศภายในภูมิภาคอาเซียน ให้ธำรงไว้ซึ่งสันติภาพเสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความ

เจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมการกินดีอยู่ดีของประชาชนบนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก

ผู้นำอาเซียนได้ร่วมกันกำหนด “วิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐” (ASEAN Vision ๒๐๒๐) เมื่อคราวประชุม ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อเดือนธันวาคม โดยมีเป้าหมาย ๔ ประการ คือ

๑. วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations)
๒. หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development)
๓. มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward-Looking ASEAN)
๔. ชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies)

๒.องค์ประกอบที่สำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียนคืออะไร

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบด้วย ๓ เสาหลัก ได้แก่

๑) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community :

APSC

มีเป้าหมายเพื่อให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีเสถียรภาพและสันติภาพ ปราศจากภัยคุกคามทางการทหารและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ส่งเสริมให้อาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก ตลอดจนริเริ่มแนวทางในการจัดการความขัดแย้งระหว่างประเทศที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น รวมทั้งริเริ่มกลไกใหม่ๆ ในการเสริมสร้างความมั่นคงในภูมิภาค

๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีเป้าหมายเพื่อมุ่งสู่การเป็นตลาดและเป็นฐานการผลิตเดี่ยวที่สามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นได้ โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ แรงงานฝีมือ และเงินทุนอย่างเสรี ในขณะที่เดียวกันก็ต้องให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม หรือ CLMV) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนา และเพื่อช่วยยกระดับศักยภาพของกลุ่มประเทศเหล่านี้ ในการเข้าสู่กระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนได้ดียิ่งขึ้น

๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มีเป้าหมายคือการยกระดับคุณภาพชีวิตในทุกด้านให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ในสิ่งแวดล้อมที่ดีมีความมั่นคงทางสังคม พร้อมรับมือกับผลกระทบอันเนื่องมาจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ตลอดจนมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน มีสำนึกความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม และมีสำนึกร่วมในอัตลักษณ์ของภูมิภาค เพื่อสร้างให้เกิดสำนึกการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี มีความรับผิดชอบ อันนำไปสู่การสร้างให้ประชาคมอาเซียนเป็นสังคมแห่งความห่วงใยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยมีแผนงานที่สำคัญ (ไพโรสทิธี ศรีสุทธิเกิดพร , ๒๕๕๕ ; ๖๐ - ๖๒) ได้แก่

- ๓.๑) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development)
- ๓.๒) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
- ๓.๓) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
- ๓.๔) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Ensuring Environmental Sustainability)
- ๓.๕) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building ASEAN Identity)

๓.๑ อาเซียน+๓ (ASEAN+๓)

อาเซียน+๓ (ASEAN+๓) เป็นกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม ๓ประเทศ คือ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งชุมชนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (East Asian Community) โดยให้อาเซียนและกระบวนการต่างๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน+๓เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้บรรลุเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมความร่วมมือใน ๕ ด้าน ได้แก่

- ๑) ด้านการเมืองและความมั่นคง
- ๒) ด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเงิน
- ๓) ด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศโลกและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ๔) ด้านสังคม วัฒนธรรม
- ๕) การพัฒนาด้านการส่งเสริมกรอบการดำเนินงานในด้านต่างๆ และกลไก

ต่างๆ ในการติดตามผล

๓.๒ อาเซียน+๖(ASEAN+๖)

“อาเซียน+๖” เป็นการรวมกลุ่มกันของ ๑๖ประเทศ ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม, พม่า, กัมพูชา, อินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์, มาเลเซีย, ลาว, สิงคโปร์, ไทย และเวียดนาม รวมกับประเทศที่อยู่นอกอาเซียนอีก ๖ประเทศ คือ จีน, ญี่ปุ่น, เกาหลีใต้, ออสเตรเลีย, นิวซีแลนด์ และอินเดีย ซึ่งหากนับจำนวนประชากรในกลุ่มนี้แล้ว จะพบว่า อาเซียน+๖มีประชากรรวมกันกว่า ๓ พันล้านคน หรือคิดเป็น ๕๐% ของประชากรโลกเลยทีเดียว

ประโยชน์ของอาเซียน+๖

จากรายงานการศึกษาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๑ และ พ.ศ.๒๕๕๒ พบว่าการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศอาเซียน+๖(CEPEA) จะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๒.๑๑% หรือหากวัดเฉพาะประเทศสมาชิกอาเซียนแล้ว ค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จะเพิ่มขึ้น ๓.๘๓% และเมื่อดูเฉพาะของประเทศไทยแล้ว จะพบว่า ค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจะเพิ่มขึ้นถึง ๔.๗๘% เลยทีเดียว ในขณะที่ประเทศ+๖มีค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น ๒.๖%

นอกจากนี้ อาเซียน+๖จะช่วยปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศสมาชิก ดังนี้

- ขยายอุปสงค์ภายในภูมิภาค (Domestic demand within the region)
- เพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจในภูมิภาค โดยเน้นความชำนาญในการผลิตสินค้าของแต่ละประเทศ (Product specialization)

- พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้มีการเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศสมาชิก โดยเฉพาะเรื่อง Logistics ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้ จะนำไปสู่การลดช่องว่างของระดับการพัฒนาในแต่ละประเทศสมาชิก รวมถึงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

๔.อาเซียนสำคัญต่อประเทศไทยอย่างไร : สืบคำตอบสู่ประชาคมอาเซียน

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ได้จัดทำคู่มือฉบับประชาชน สำหรับเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ (๒๕๕๖)สรุปข้อมูลบางส่วนได้ ดังนี้

๔.๑ เหตุใดประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน?

“ไทยเล็งเห็นความสำคัญของการรวมตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคมาตั้งแต่แรก เพื่อเสริมสร้างอำนาจต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ”

โดยในปี ๒๕๓๕ อดีตนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้เสนอให้อาเซียนร่วมมือในการเปิดเสรีการค้าอาเซียน (ASEAN FREE TRADE Area : AFTA) เพื่อส่งเสริมปริมาณการค้าในภูมิภาค ลดต้นทุนในการผลิตและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ

การรวมตัวทางเศรษฐกิจในอาเซียนมีความสำคัญกับประเทศไทยมากขึ้น โดยตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ อาเซียนกลายเป็นตลาดส่งออกใหญ่ที่สุดของไทย (ปี ๒๕๕๖ ประมาณร้อยละ ๒๖) และไทยได้เปรียบดุลการค้าตลอด การที่เข้าสู่ AEC จะกลายเป็นตลาดที่มีประชากรกว่า ๖๐๐ ล้านคน และการขยายการรวมตัวของอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค โดยเฉพาะจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย ซึ่งจะทำให้เกิดตลาดที่มีประชากรรวมกว่า ๓ พันล้านคน หรือประมาณร้อยละ ๕๐ ของประชากรโลกทั้งหมด นอกจากนี้ ไทยตั้งอยู่ในตำแหน่งยุทธศาสตร์สำคัญเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนที่เอื้อให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าในภูมิภาคอันจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวมกับคนไทยใน ส่วนต่างๆของประเทศ

๔.๒ เมื่อรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้วจะทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน ได้อย่างอิสระเสรีจริงหรือไม่ ?

“ไม่จริง” เนื่องจากในกรอบอาเซียนจะมีการเจรจาการเคลื่อนย้ายแรงงานประเภทวิชาชีพ (แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก บัญชี นักสำรวจและการท่องเที่ยว) และบุคลากรระดับสูง (เช่น ผู้บริหาร ผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญ) ในลักษณะชั่วคราวที่เกี่ยวข้องกับภาคบริการและการลงทุนเท่านั้น

ไม่ใช่ การให้คนงานต่างด้าวเข้ามาหางานทำขอสัญชาติหรือถิ่นที่อยู่และ

ไม่ใช่ การอพยพแรงงานแบบถาวรในกิจการที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก เช่น การเกษตร หรือ ประมง ทั้งนี้ การเคลื่อนย้ายแรงงานประเภทวิชาชีพและบุคลากรระดับสูงดังกล่าว เป็นเพียงการยอมรับร่วมในคุณสมบัติของแต่ละวิชาชีพ (Mutual Recognition Agreement : MRA) ไม่ได้เป็นการอนุญาตให้เข้ามาทำงานได้เลย ยังคงต้องเป็นไปตามกฎระเบียบภายในของแต่ละสาขาวิชาชีพและแต่ละประเทศ และไม่ห้ามหากประเทศใดจะมีการกำหนดมาตรการที่จำเป็นสำหรับกำกับการเข้าเมืองของบุคคลเหล่านี้

กลุ่มวิชาชีพของไทยที่อาเซียนได้มีการจัดทำข้อตกลงร่วมจะมีโอกาสมากขึ้นในการเข้าไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นที่ขาดแคลนแรงงานประเภทนั้น เช่น บรูไน ฯ ขาดแรงงานวิชาชีพประเภท แพทย์ พยาบาล นักบัญชี และ IT อินโนนิเซียขาดแรงงานวิชาชีพประเภท แพทย์ ทันตแพทย์ และนักบัญชี ส่วนกัมพูชาขาดแรงงานวิชาชีพประเภท วิศวกร ช่างสำรวจและIT เป็นต้น

๔.๓ ภาคการเกษตรไทยจะได้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างไร ?

- ตลาดส่งออกเปิดกว้างมากขึ้นจากการที่อาเซียนมีประชากรรวมกันกว่า ๖๐๐ ล้านคน
- ส่งออกสินค้าเกษตรได้มากขึ้นจากภาษีที่ลดลง สินค้าส่งออกสำคัญ เช่น ข้าว น้ำตาล นมและผลิตภัณฑ์ สันสำปะหลัง ไข่แปรรูป อาหารแปรรูป สิ่งปฐพีอาหาร เป็นต้น
- สินค้าวัตถุดิบนำเข้าราคาถูกลง ทำให้ลดต้นทุนการผลิตเสี่ยงเพื่อการส่งออก เช่น ปลา และสัตว์น้ำ
- สามารถเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคในประเทศ
- ส่งเสริมการพัฒนาและการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและอาหารของไทย
- เสริมสร้างโอกาสในการลงทุน เช่น การขยายกิจการ หรือการย้ายขยายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านที่ยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าไทย ซึ่งจะเป็นการสร้างการแข่งขันให้กับห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรและอาหารของไทย

- สนับสนุนเป้าหมายการเป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ของไทยในอาเซียน ในการกระจายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารและเกษตรแปรรูป
- สนับสนุนการพัฒนาและเพิ่มคุณภาพบุคลากร / แรงงาน
- ลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และเพิ่มอำนาจการต่อรองของผู้บริโภค

๕. ประชาคมอาเซียนผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างไร

การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน มีเป้าหมายที่จะให้ประเทศสมาชิกมีความเชื่อมโยงกันในทุกๆ ด้าน โดยให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง และสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายด้าน ดังนี้

๕.๑. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

๕.๑.๑ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาประชาคมอาเซียน จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปผลกระทบในด้านบวกและด้านลบของประชาคมอาเซียนทางด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

ด้านบวก

- โอกาสในการประกอบอาชีพที่เปิดกว้าง มีการจ้างงาน การขยายตัวของการลงทุน ซึ่งจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
- สินค้าจากต่างประเทศที่มีคุณภาพดี ราคาต่ำเข้ามาในตลาดไทยทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเลือกซื้อสินค้ามากขึ้น
 - เกิดการพัฒนาสินค้าและศักยภาพการแข่งขันในพื้นที่สูงขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพสินค้าและการผลิตสินค้าใหม่ๆ ตามความต้องการของตลาด
- ก่อให้เกิดความร่วมมือทางการค้าและการบริการ ซึ่งจะสร้างความแข็งแกร่งในด้านอำนาจการต่อรอง และการขับเคลื่อนทางการค้าและทางเศรษฐกิจ
- เกิดตลาดขนาดใหญ่ในภูมิภาค ซึ่งจะสร้างประโยชน์สูงสุดทางการผลิต การค้า และการลงทุน
 - เกิดการขยายตัวทางการค้าและการลงทุน จากการยกเลิกอุปสรรคด้านภาษีหรือมาตรการทางการค้า รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
 - ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการบริโภคสินค้าและบริการ จากข้อตกลงอาเซียน
 - การสร้างเครือข่ายการผลิต และการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเทคโนโลยีที่ทันสมัยระหว่างกัน
 - การได้รับประโยชน์จากระบบโลจิสติกส์ที่มีสะดวกและราคาที่ถูกลง จากความร่วมมือทางการค้า และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
 - การพัฒนาการท่องเที่ยวจากการเดินทางที่สะดวกขึ้น และการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคของไทย

ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์

- การเคลื่อนย้ายฐานการผลิต ทำให้สินค้าภายในประเทศถูกตีตลาด ส่งผลกระทบต่อ การจ้างงานเกิดปัญหาการว่างงานการถูกเลิกจ้าง และการเปลี่ยนอาชีพ
- การเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจ มากกว่าที่จะเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างกันของ ประเทศสมาชิก
- การเป็นคู่แข่งทางการค้า และการแข่งขันในตลาดที่สูงขึ้น ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือก ซื้อสินค้าได้หลากหลาย นำไปสู่การกดดันราคาสินค้า และการปรับตัวของผู้ประกอบการ
- นโยบายของรัฐบาลไทยด้านค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ทำให้ต้นทุนการผลิตในประเทศ สูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อ การย้ายฐานการผลิตในประเทศ
- กลุ่มธุรกิจขนาดเล็กและผู้ประกอบการในชุมชน จะได้รับผลกระทบจากการแข่งขันที่ สูงขึ้น ทำให้ผู้ผลิตและผู้ประกอบการในชุมชนเสียเปรียบด้านเงินทุน และการแย่งการตลาด

๕.๑.๒ ผลกระทบด้านสังคม

การพัฒนาประชาคมอาเซียน จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถ สรุป ผลกระทบในด้านบวกและด้านลบของประชาคมอาเซียนทางด้านสังคม ดังนี้

ด้านบวก

- ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม เน้นความ ร่วมมือและการทำกิจกรรมร่วมกันของประชาชน
 - ชุมชนมีเกิดการเรียนรู้ในการปกป้องผลประโยชน์และสิทธิของชุมชน
 - เกิดองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกและองค์กรเครือข่ายต่างๆ
 - มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน
 - มีความร่วมมือและการแบ่งปันข้อมูลด้านการสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ
- จากธรรมชาติ
- เกิดกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง
 - มีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น

ด้านลบ

- ผลกระทบด้านแรงงานข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม และการ แพร่กระจายของโรคระบาด
- การใช้แรงงานเด็กที่อาจเพิ่มขึ้นตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการแข่งขันทางการค้าที่ สูงขึ้น
- การประท้วงของเกษตรกรจากการถูกตีตลาดสินค้า
- เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ของเสียและมลพิษจากการขยายตัวของโรงงาน อุตสาหกรรม
- การพัฒนาเป็นสังคมเมือง ทำให้ประชาชนเกิดความเป็นปัจเจกชน มีความรู้สึก แบ่งแยก ขาดความไว้วางใจและความเอื้ออาทรต่อกัน

- เกิดชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา และเชื้อชาติ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ร่วมกันของอาเซียน

๕.๑.๓ ผลกระทบด้านการเมืองและความมั่นคง

การพัฒนาประชาคมอาเซียน จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุป ผลกระทบในด้านบวกและด้านลบของประชาคมอาเซียนทางด้านการเมืองและความมั่นคง ดังนี้

ด้านบวก

- สิทธิ และเสรีภาพของประชาชน และชุมชน จะได้รับการปกป้องให้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนตนเอง

- ลดข้อขัดแย้งต่างๆ ในภูมิภาค โดยการจัดทำข้อตกลงและกลไกในการแก้ปัญหาและมาตรการป้องกันความขัดแย้ง

ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์

- ปัญหาความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ ปัญหาแรงงานข้ามชาติ ปัญหาชุมชนชาวต่างชาติในภูมิภาคต่างๆ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การค้าอาวุธและการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย

๕.๒ ตัวอย่างผลกระทบต่องานพัฒนาชุมชน

๕.๒.๑ การดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

จากการวิเคราะห์พบว่าประชาคมอาเซียนมีผลกระทบต่อการทำงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ดังนี้

ด้านบวก

- ผู้ผลิตสามารถเข้าถึงตลาด แหล่งวัตถุดิบใหม่ๆ และการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับผู้ประกอบการ

- การขยายความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของผู้ประกอบการ OTOP

- ทำให้ตลาดการค้าการขายสินค้า OTOP เกิดการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เช่น หมู่บ้าน OVP การท่องเที่ยวและบริการ, สินค้าแปรรูปทางการเกษตร และสินค้าประเภทอาหารเป็นต้น

- เป็นการเผยแพร่และสืบทอดเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยโดยผ่านผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ไปสู่ภูมิภาคอาเซียนเช่น การมีตราสัญลักษณ์สินค้า OTOP ไทย เป็นต้น

- เป็นการสร้างโอกาสและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสินค้า OTOP ให้สามารถแข่งขันในตลาดภูมิภาคอาเซียนให้มีมาตรฐานระดับสากล

- ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่กระแสตลาดกำลังต้องการบริโภค เช่น สินค้าการส่งเสริมสุขภาพ, ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์

- ขาดการกำหนดแนวทางการเปิดตลาดสินค้า OTOP ของไทยที่ชัดเจนไปสู่ตลาดประชาคมอาเซียน

- ขาดการกำหนดแนวทางความเชื่อมโยงและความร่วมมือระหว่างเครือข่ายผู้ประกอบการ OTOP

- ขาดความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการ OTOP

- สินค้า OTOP ของไทย และสินค้า OTOP ของประเทศในสมาชิกประชาคมอาเซียน มีลักษณะผลิตภัณฑ์คล้ายคลึงและใกล้เคียงกันมากเช่น ผ้าไหม, สินค้าทางการเกษตร เป็นต้น

๔.๒.๒ การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิเคราะห์พบว่าประชาคมอาเซียนมีผลกระทบต่อการทำงานการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ด้านบวก

- เป็นโอกาสในการเป็นผู้นำหรือต้นแบบในการใช้ด้านแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภูมิภาคอาเซียน

- เป็นโอกาสในการขยายฐานการเรียนรู้ของชุมชนที่ตามเป็น Best Practice

- ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนในกระแสบริโภคนิยมและทุนนิยม

ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์

- วิธีการดำเนินชีวิตตามแนวทางทุนนิยม หลังไหลเข้าสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว ผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์จากสื่อต่างๆ ทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมเลียนแบบ และมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือย

- ค่านิยม และวัฒนธรรมชุมชนถูกหลงลืม

- อาจเกิดแรงกดดันด้านกระแสบริโภคนิยม และการดูดกลืนทางค่านิยมและวัฒนธรรมของชุมชนที่เปลี่ยนไปจากเดิมเช่น ปัญหาหนี้สิน, ระบบวิธีคิดและการทำงานของคนในชุมชนที่เปลี่ยนไป เป็นต้น

- ปัญหาทางสังคมอาจเกิดเพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาอาชญากรข้ามชาติ, การค้ามนุษย์, ยาเสพติด

๕.๒.๓ การพัฒนาทุนชุมชน

จากการวิเคราะห์พบว่าประชาคมอาเซียนมีผลกระทบต่อการทำงานการพัฒนาทุนชุมชน ดังนี้

ด้านบวก

- เป็นโอกาสของการแสดงศักยภาพการเป็นผู้นำของการบริหารจัดการของทุนชุมชนในประเทศภูมิภาคประชาคมอาเซียน

- มีทุนชุมชนไหลเวียนเข้าสู่ภายในประเทศเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมาตรการเปิดตลาดเสรีการค้า

- การพัฒนาทุนชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์

- วิถีชีวิตแบบคนเมือง ตลอดจนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แพร่กระจายเข้าไปในชุมชน ทำให้ทุนชุมชนในชนบทซึ่งเป็นพื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชนลดลง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และผูกพันกันเป็นชุมชน ลดลงตามไปด้วย
- ทุนชุมชนบางประเภทอาจจะไหลออกนอกประเทศ เช่น แรงงานฝีมือด้านช่างก่อสร้าง เป็นต้น
- ทุนชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาจถูกคุกคามและถูกทำลายเพิ่มขึ้น เช่น พื้นที่ทางการเกษตรลดน้อยลงกลายเป็นพื้นที่เขตอุตสาหกรรมหรือกลายเป็นชุมชนเมือง เป็นต้น

การเข้าร่วมประชาคมอาเซียนส่งผลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก จำเป็นที่ผู้นำชุมชนต้องเตรียมตัวให้พร้อมทั้งในส่วนของตัวผู้นำโดยตรง ตลอดจนสร้างสรรค์ชุมชนให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง จะทำให้สังคมไทยได้รับประโยชน์จากงานด้านต่างๆ ของประชาคมอาเซียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็สามารถปกป้องตัวเองจากผลลบที่อาจเกิดจากประชาคมอาเซียนได้อย่างดีด้วยเช่นกัน ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่าเวลานี้ ผู้นำชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการเตรียมตัวและสร้างความพร้อมให้กับตนเองและชุมชน และหาทางผลักดันให้เกิดการเตรียมความพร้อมในชุมชนแล้วหรือยัง คำตอบของคำถามนี้อยู่ที่ผู้นำชุมชนทุกคน เพราะท่านคือผู้นำคนสำคัญของชุมชน.

.....